

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2000-167

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Sosiologian laitos	
Tekijä-Författare-Author Lahti-Niemi Raija			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Ikä ja mielikuvat - tutkielma naisten ikääntymisen kokemuksista nuoruutta ja nuorekkuutta ihannoivassa nyky-yhteiskunnassa			
Oppiaine-Läroämne-Subject Yleinen sosiologia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2000-03-08	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 109 s.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkielmani tarkoituksena on kuvata naisten ikääntymisen kokemuksia nuoruutta ja nuorekkuutta ihannoivassa länsimaisessa nyky-yhteiskunnassa. Nuorekkuuden vaatimukset eivät näy pelkästään vapaa-ajan alueella, vaan myös työelämä asettaa uudenlaisia vaatimuksia. Tämän vuoksi kuvaan ikääntymisen kokemuksia sekä vapaa-ajan harrastuksen että työelämän uudenlaisten vaatimusten näkökulmasta. Empiirisenä tutkimusaineistonani käytän työelämässä mukana olevien ja aerobicia harrastavien 35 - 55-vuotiaiden naisten teemahaastatteluita (9 kpl). Kulttuurin välittämiä mielikuvia keski-ikäisyydestä selvitin pääasiassa aikaisempien empiiristen tutkimusten avulla (esim. Arber & Ginn 1995; Bordo 1995; Hockey & James 1993; MacDonald 1995; Määttä 1991). Tutkimusmenetelmäkseni valitsin tekstianalyysin; analysoin työni aiheita yhdistävien teemojen - ruumiillisuus ja nuorekkuus - avulla (Mills 1982; Eskola & Suoranta 1998). Lisäksi analysoin yhden ja muusta aineistosta poikkeavan haastattelun pienenä tapausanalyysinä. Teoriataustani koostuu ruumiillisuuden sosiologisesta tarkastelusta (Featherstone 1991; Featherstone & Hepworth 1991;1995; Shilling 1993; Turner 1995;1996) ja työkulttuurissa tapahtuneissa viimeaikaisissa muutoksissa työtäni ohjaa erityisesti Hochschildin (1983) tutkimus tunnetyöstä (myös Riesman 1953; Bourdieu 1984).</p> <p>Keski-ikäiset naiset kokivat oman ikääntymisensä positiivisempänä kuin vallitsevat mielikuvat antoivat ymmärtää. Negatiiviset piirteet korostuivat, kun ikääntymistä katsottiin ulkopuolisen silmin (de Beavoir 1992) ja huomion kiinnittyessä henkisistä ominaisuuksista ulkoisen ruumiin fyysisiin muutoksiin (vrt. Kangas 1998). Haastattelemani keski-ikäiset naiset pyrkivät mukautumaan yhteiskunnan odotuksiin - jonka yhtenä ilmentymänä nykyajalle luonteenomainen nuorekkuuden tavoittelukin voidaan nähdä (luku 9). Teemahaastatteluista tämä ei tullut eksplisiittisesti esille, ja esimerkiksi aerobicista puhuttaessa ”nuorekkuuden tavoittelu” kätkeytyi osaksi terveyden tai henkisen tasapainon edistämistä (luku 7). Toisaalta pidettiin itsestään selvänä, että työtehtävät asettavat tiettyjä ehtoja ulkoiselle ruumiille (luku 8): naisten työtehtävät (ks. esim. luku 5.2) ja kuvaamani tunnetyön edellytykset (Hochschild 1983) loivat naisille tarpeen olla viehättäviä työssä - myös fyysisesti.</p> <p>Yhteiskunnassa tapahtuneiden sosiaalisten ja kulttuuristen muutosten (esim. palveluammattien yleistyminen ja kommunikaation, visuaalisuuden ja vapaa-ajan lisääntyminen) seurauksena, myös ruumiin merkitys länsimaiselle yksilölle on muuttunut (Turner 1996; luku 2). Naisten ruumiille asetetaan kuitenkin (yhä) erilaisia vaatimuksia kuin miesten ruumiille, jotka koituvat epäedullisiksi erityisesti keski-ikäisille ja ikääntyneille naisille (vrt. Hochschild 1983; Kouvonen 1999; luku 8). Vaatimusten kyseenalaistaminen on kuitenkin käytännössä hankalaa, koska ne tulevat esille ainoastaan epäsuorasti. Lisäksi stereotyyppisiä käsityksiä vahvistavat mielikuvat keski-ikäisistä naisista eivät tuo esille naisten todellisia kompetensseja (luku 8), vaan lisäävät edelleen heidän heikkoa asemaansa työmarkkinoilla ja tätä kautta yhteiskunnassa laajemminkin.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords ikääntyminen - kokemukset - naiset naiset - ikäyrjintä ruumiillisuus - ikäkaudet - naiset mielikuvat - keski-ikä - naiset			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			